

Nu of nooit

Leesexemplaar

PETRA DE SUTTER,
NADIA NAJI &
JEREMIE VANEECKHOUT

NU OF NOOIT

DURVEN VERANDEREN
OM TE BEHOUDEN
WAT WE LIEFHEBBEN

P E L C K M A N S

INHOUD

- 7 **Nu of nooit**
- 9 Een tijd van hoop en strijdbaarheid
- 11 This is the world we live in
- 21 Verandering komt er sowieso
- 24 Skin in the game
- 25 **De strijd van Petra**
- 27 Waar het voor mij begon
- 30 Het is nu of nooit voor het klimaat
- 34 Het is nu of nooit om ongelijkheid aan te pakken
en de bezorgdheden van burgers serieus te nemen
- 41 Het is nu of nooit om onze gezondheid te
beschermen
- 48 Het is nu of nooit om onze waarden en vrijheden
te verdedigen
- 55 Het is nu
- 59 **De strijd van Nadia**
- 66 Waarom het nu of nooit is voor het klimaat
- 89 Waarom het nu of nooit is voor onze
samenleving
- 105 Waarom het tijd voor Groen is

- 109 **De strijd van Jeremie**
- 114 Strijden voor mijn dochters is strijden voor zoveel
meer
- 125 Ze leerde me depressie kennen en stierf tijdens
corona, mijn mémé
- 134 Mijn overgrootvader deed dwangarbeid voor de
nazi's
- 140 De angst van mijn opa
- 145 En toen stierf de burgemeester van Anzegem
- 151 Afsluitend: scharniermoment tussen generaties
- 153 **Engagez-vous**
- 155 Engagez-vous, het is ook jouw strijd

NU
OF
NOOT

Leesvoorbeeld

Een tijd van hoop en strijdbaarheid

Als je een wildvreemde op straat vraagt of die zich zorgen maakt over wat de toekomst brengt, dan is de kans groot dat die daar instemmend op antwoordt. De ene heeft andere zorgen dan de andere. Maar één iets is voor heel veel mensen duidelijk: we zitten in turbulente tijden. Het stormt.

Wanneer het stormt moeten de richtingaanwijzers duidelijk en helder zijn en het roer moet stevig in hand worden genomen. Stuurloosheid leidt tot grotere stuurloosheid. Daar gaan we in dit boek met jou op in. De helft van de wereldbevolking gaat in 2024 naar de stembus. Ook zo in ons eigen land, op alle niveaus.

De wereld waarin we op 1 januari 2025 zullen terechtkomen zal een andere zijn dan die begin 2024. Verandering komt er sowieso. Daarom dit boek. Om op die eerste januari niet meewarig te beseffen dat we duidelijker hadden moeten zijn. Dat het all-in is nu. Het is nu of nooit.

We moeten pal staan voor de dingen die we belangrijk vinden. Wij, dat is niet alleen Petra, Nadia of Jeremie. Het is een opdracht van een hele generatie. Waar jij ook deel van uitmaakt. Het is onze gedeelde opdracht. Samen kunnen we dit. Met strijdbaarheid en met hoop.

Strijdbaarheid om pal te staan voor de dingen die we allemaal koesteren: vrede, democratie, welvaart en welzijn, de

rechtsstaat, zorgzaamheid, gezondheid, onze planeet, gelijke kansen... Dingen die het fundament zijn van onze samenleving en altijd de centrale doelstelling van veel maatschappelijk engagement en strijd zijn geweest. Ze zijn vandaag niet meer evident. Steeds meer komen ze onder druk, steeds meer politieke stemmen hollen hun belang uit. Daar moeten we pal voor staan, meer dan ooit vanuit overtuiging en strijdbaarheid. Omdat niets voor altijd verworven is.

Ook wij zijn bezorgd. Steeds vaker schuiven onze politieke collega's op en durven ze niet langer pal te staan voor wat ons dierbaar is. Verrechtsing, extremisme, populisme, bijna alle partijen zijn in dat bedje ziek. Wij zullen daar nooit in meegaan. Maar even bezorgd zijn we over een terugkerend gebrek aan bestuursernst in tijden van crisis. Wie zit te wachten op zatte-

**Zoveel
geëngageerde
mensen maken
iedere dag het
verschil. Mensen
laten zich niet
kisten in een sfeer
van wanhoop.**

manspraak, plesschandalen en duistere contacten met bedenkelijke regimes? Het is gevaarlijk en leidt de aandacht af van het enige wat ertoe doet: onze samenleving in goede banen leiden in uitdagende tijden.

Maar het is ook een tijd van hoop. Omdat zoveel oplossingen op tafel liggen. Omdat de meeste mensen deugen.

Zoveel geëngageerde mensen maken iedere dag het verschil. Mensen laten zich niet kisten in een sfeer van wanhoop. Mensen vinden elkaar en vinden oplossingen. De wetenschap reikt ze aan. Mensen kunnen ze waarmaken. Dit moet een politiek jaar worden waarin die hoop van mensen ook politieke hoop wordt.

Daarom moeten we veranderen om te behouden wat ons lief is. Om die dingen die ons nauw aan het hart liggen morgen nog te hebben, is het status quo geen optie. Dat bewijst de realiteit van elke dag. Er zullen nieuwe oplossingen nodig zijn. Groene oplossingen. En lef, samenwerking en daadkracht om die in daden om te zetten.

Dit boek is ons verhaal, onze strijd en hoop. Wie we zijn, van waar we komen en waar we naartoe willen. Het heeft allemaal invloed op ons politieke werk. Maar het is vooral veel meer dan dat. Want evengoed was dit het verhaal van drie andere mensen. Jullie allemaal. Het zal samen zijn of het zal niet zijn. Ieder vanuit de eigen rol en identiteit. Laat ons elkaar inspireren om in 2024 alvast in ons land de juiste verandering waar te maken.

This is the world we live in

We schrijven dit boek aan het begin van een politiek belangrijk jaar. Niet in de eerste plaats voor politici zelf. Onze carrière is eindig, en finaal worden we altijd vervangen. Maar vooral voor onze samenleving als geheel. In de polycrisis waarmee onze generatie geconfronteerd wordt, bepalen we dit jaar welke richting we de komende decennia uitgaan.

De democratie biedt ons de kans om ons vreedevol en met respect voor verschillende overtuigingen te organiseren. Het is verre van een perfect systeem. Het voelt log en traag aan, verschilpunten worden soms uitvergroot en oplossingen lijken vaak veraf. En toch werkt het. De liberale democratie is en blijft

het beste systeem dat we kennen. Het heeft ons zo veel opgeleverd.

Het is ook niet vreemd dat die democratie soms lastig en traag aanvoelt. Wie in een gezin probeert samen te leven met respect voor elkaar, ontdekt zelf al eens hoe moeilijk dat is. Laat staan dat je dat probeert te doen met bijna 450 miljoen mensen in de EU, 11,6 miljoen in België, 6,6 in Vlaanderen en 1,2 in Brussel. Complexiteit is nu eenmaal een natuurlijk gevolg van samen democratisch tot oplossingen komen voor moeilijke problemen. Toch kan en moet het beter.

Aan de vooravond van Europese, nationale, regionale en lokale verkiezingen in ons politieke bestel is het goed om de staat van onze wereld op te maken. We staan op veel gebieden op een belangrijk kruispunt. We zullen heldere keuzes moeten maken. De staat van onze wereld is geen vrolijk hoofdstuk in dit boek. Het zijn ook niet per se vrolijke tijden. Maar de vinger moet wel even op de wonde. Om daarna weer te kunnen bouwen aan wat ons zo dierbaar is.

We leven in een bijzondere tijd. Het is de grootste valkuil van iedere (politieke) generatie om dat te denken. Het woord

**Wereldwijd en
in ons eigen
land beleven we
bijzondere tijden.
Er staat veel op
het spel.**

‘historisch’ is misschien het meest misbruikte woord ooit, maar toch durven we dat woord te gebruiken voor ons tijdsgewricht. Wereldwijd en in ons eigen land beleven we bijzondere tijden. Er staat veel op het spel. Het is vandaag minder evident dan de voorbije decennia dat

onze kinderen het in hun leven beter zullen hebben dan wijzelf, en dat is confronterend.

Na decennia van stabiliteit, vrede en economische, materiële vooruitgang, gecombineerd met de uitbouw van onze welvaartsstaat en een democratie gestoeld op mensenrechten – zeker in West-Europa – staan fundamentele pijlers van ons samenlevingsmodel onder druk of worden ze afgebroken. Wat jarenlang evident leek, is dat vandaag niet meer. En het engagement van al onze (overgroot)ouders om een gezonde, verdraagzame, open en welvarende maatschappij uit te bouwen, lijkt soms vergeten of voorbijgestreefd. Dat zien we in vier fundamentele crisissen.

De crisis van de planeet

Als we de klimaatrampen van de afgelopen jaren zouden opsommen, dan zou dat een eindeloze lijst zijn. De fase van waarschuwen voor de impact is helaas voorbij. Ondanks internationale akkoorden en belangrijke eerste stappen is de crisis hier en nu. Ze is er om niet weg te gaan, maar kan ook nog veel erger worden.

Het is een fundamenteel ontwrichtende crisis. Grote stukken van de wereld dreigen bijna onleefbaar te worden met geweld en menselijke drama's tot gevolg. Maar ook bij ons zijn de eerste gevolgen voelbaar. Van Pakistan over de Veesdervallei tot in de Westhoek, steeds opnieuw zijn gewone mensen, zeker de meest kwetsbaren, het grootste slachtoffer van die rampen.

Jarenlang hebben klimaatjongeren en wetenschappers gewaarschuwd voor de klimaatcrisis. Overstromingen die huizen

verwoesten en mensen meesleuren, hittegolven die oogsten vernielen en kwetsbaren doen sterven en onherkenbare seizoenen die de planeet ontregelen. Als er niets verandert, zullen onze kinderen wanneer zij even oud zijn als wij, dertig keer zoveel hittegolven meemaken, zeven keer zoveel droogte en vier keer zoveel dodelijke stormen. Dan zal onze planeet drie tot vier graden warmer zijn. Ter vergelijking: de ijstijd was vijf graden kouder dan nu.

Het komende decennium is onze laatste kans om de opwarming tot anderhalve graad te beperken.

Tegelijk staan ook onze natuur en biodiversiteit enorm onder druk. Wereldwijd en nog meer in Vlaanderen zelf. We leven in een van de bosarmste regio's van Europa. 93 procent van onze beschermde natuur is in slechte staat. Ook wereldwijd is de situatie alarmerend.

In 2019 publiceerde de VN een rapport waaruit bleek dat naar schatting één miljoen van de acht miljoen dier- en plantensoorten met uitsterven wordt bedreigd. Dat is niet alleen een probleem voor de soorten die verdwijnen, maar ook voor ons. De oorzaak van die crisis is het handelen van de mens. Planten en dieren verdwijnen door klimaatverandering, afname van leefgebied, bejaging, bevissing en vervuiling.

Nochtans hebben we die natuur zo hard nodig. Niet alleen is ze het meest efficiënte antwoord op de klimaatcrisis, door het opslaan van CO₂, maar ook het bufferen van water bij droogte en overstromingen. Ze is ook economisch en maatschappelijk een waanzinnige troef.

Natuur en klimaat gaan hand in hand. Meer dan de helft van de CO₂-uitstoot wordt opgenomen door de natuur. Die natuur

stelt ons veilig tegen extreme weersomstandigheden zoals droogte of overstromingen en houdt de hitte tegen. Natuur is als een spons die water opneemt en bomen zijn de gratis airco's van de stad.

Daarnaast is natuur ook goed voor je gezondheid én je mentale welzijn. Natuur in de buurt zorgt voor een lagere bloeddruk, een beter immuunsysteem en een lager stresshormoonpeil. Voor een snellere revalidatie, minder allergieën en een betere levenskwaliteit. Dat heeft een rapport van de Hoge Gezondheidsraad recent nog laten zien. Zo zorgen we voor gezonde mensen op een gezonde planeet.

Tot slot kunnen we niet nalaten om te wijzen op de economische impact van de planetaire crisissen. Het World Economic Forum, niet bekend als de groene lobby, noemde in zijn Global Risks Report van 2023 klimaatverandering en biodiversiteitsverlies de grootste bedreigingen voor de komende tien jaar wereldwijd. Daarmee gaat de impact van die crisissen cyberveiligheid, migratie, polarisatie en geo-economische confrontatie vooraf.

Onze planeet kraakt in haar voegen en de wezens erop kraken mee. We staan nog maar aan het begin van een noodzakelijke omslag en er is geen tijd meer om af te wachten. In dat opzicht is deze crisis een van de grootste die we ooit als mensheid hebben moeten doorstaan.

Een zorgsysteem op instorten

Niet alleen onze planeet botst op haar grenzen, ook de mensen die erop rondlopen. Geen enkel land heeft meer langdurig zieken dan België. Intussen bedraagt dat aantal een half miljoen mensen. Dat is een verdubbeling op vijftien jaar tijd.

De oorzaken daarvan zijn velerlei, maar wat opvalt is dat ook eerder psychische aandoeningen een steeds sterkere rol innemen naast kanker en andere ziektes of ongevallen. Depressies, burn-out...; allemaal pieken ze in de statistieken. Onze snel veranderende samenleving en de hoge druk op mensen eisen hun tol.

We zien dezelfde tendens ook in andere indicatoren. Het aantal mensen dat eenzaamheid ervaart, piekt. Onze suïcidecijfers zijn internationaal helaas bij de hoogste en de instroom in de jeugdhulp is enorm.

Tegelijk vergroot ook de vergrijzing de druk op ons zorgsysteem. Het geluk dat mensen ouder worden dan vroeger betekent ook dat ons zorgsysteem die langere en hogere zorgnood moet kunnen opvangen. Maar dat lukt niet.

Er is een chronisch gebrek aan zorgpersoneel. Dat geldt voor alle groepen in de categorie. Het aantal verpleegkundigen dat start is structureel te laag om het aantal 'uitstromers' op te vangen. In heel wat buurten is er een tekort aan huis- en tandartsen. Jeugdzorgvoorzieningen en kinderopvanginitiatieven smeken om gekwalificeerd personeel. Woonzorgcentra en voorzieningen voor mensen met een handicap kunnen hun minimumbezetting zelfs niet garanderen.

Terwijl drie jaar geleden tijdens de covidpandemie iedereen